

Nr 143.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående ändringar i reglementet för dövstumläraarnas pensionsanstalt; given Stockholms slott den 29 maj 1914.

Under åberopande av bilagda utdrag av protokollet över ecklesiastik-ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå riksdagen medgiva, att i nytt reglemente för dövstumläraarnas pensionsanstalt, upptagande de föreskrifter, som genom särskilda nådiga kungörelser meddelats beträffande vissa pensionsanstaltens delägare, må införas bestämmelser av innehåll,

att, sedan rätt till delaktighet i pensionsanstalten erhållits för viss tjänst, delaktigheten för densamma icke må upphöra, så länge tjänsten äger bestånd;

att de lindringar i fråga om villkoren för pensions erhållande, som genom särskilda övergångsstadganden i §§ 8 och 9 av gällande reglemente för pensionsanstalten äro medgivna vissa i anstalten delaktiga lärare vid dövstumskolorna, skola beträffande lärargrupp, som senare upptagits i pensionsanstalten, äga motsvarande tillämpning sålunda, att de gälla de tjänstinnehavare, vilka före den tid, då pensionsanstalten börjat omfatta lärare av ifrågavarande grupp, voro anställda å tjänster, för vilka delaktighet vunnits i pensionsanstalten; samt

att som tjänstår för rätt till pension må, med de inskränknings gällande föreskrifter innehålla, få räknas

icke blott tjänstgöring vid läroanstalt av det slag, pensionssökande tillhör vid avgång från tjänsten, utan ock tjänstgöring vid annan läroanstalt å tjänst med delaktighet i pensionsanstalten.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

K. G. Westman.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 29 maj 1914.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIBS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Westman anförde härefter:

I särskild proposition (nr 96 den 21 februari 1913) till 1913 års riksdag, varigenom föreslogs förbättring av dövstumläraernas pensioneringsvillkor m. m., hemställde Kungl. Maj:t till riksdagen att medgiva, att i samband med utfärdandet av nytt reglemente för dövstumläraernas pensionsanstalt, i vilket finge upptagas de föreskrifter, som genom särskilda kungl. kungörelser meddelats beträffande vissa pensionsanstaltens delägare, måtte få vidtagas sådana förändringar i avfattningen av de utav riksdagen godkända grunderna för anstaltens inrättande och för nämnda delägars rätt till inträde däri, vilka för sådant ändamål kunde vara erforderliga.

I det vid ifrågavarande proposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag erinrade föredragande departementschefen till en början därom, att dövstumläraernas pensionsanstalt

*Ändringar i
reglementet
för dövstum-
läraernas
pensions-
anstalt.*

enligt riksdagens vid olika tillfällen fattade beslut kommit att omfatta jämte lärarna vid dövstumskolorna även lärarpersonalen vid flera andra läroanstalter; de lärargrupper, som sålunda tillhörde dövstumslärarnas pensionsanstalt, vore för närvarande följande:

manliga eller kvinnliga föreståndare och lärare vid dövstumskolorna, föreståndarinnan och lärarinnor vid skolhemmet i Vänersborg för blinda dövstumma,

manliga föreståndare och lärare vid de av staten understödda folkhögskolorna och därmed förenade lantmannaskolor,

manliga föreståndare och lärare vid fristående statsunderstödda lantmannaskolor,

manliga eller kvinnliga föreståndare och lärare vid de med statsmedel understödda sinnesslöanstalterna,

föreståndarinnor samt manliga eller kvinnliga lärare vid de med statsmedel understödda undervisningsanstalterna för vanföra.

Härefter anförde departementschefen:

Då nu gällande reglemente utfärdades för pensionsanstalten, omfattade densamma allenast dövstumslärarna. Vid de nyssnämnda senare tillkomna lärargruppernas upptagande i anstalten har emellertid någon ändring i reglementet icke vidtagits, utan genom särskild kungörelse har för varje sådan grupp medgivits dess delaktighet i anstalten »under iakttagande i tillämpliga delar» av föreskrifterna i pensionsanstaltens reglemente och med fastställande av de särskilda villkor och bestämmelser, som i varje fall ansetts erforderliga. Vad som stadgas i reglementet, exempelvis angående delaktighetsbeloppens storlek för dövstumslärare, gäller sålunda för andra lärargrupper, vilka icke äro nämnda i reglementet. Vidtages nu en ändring i reglementet, vilken vore avsedd att gälla allenast dövstumslärarna, komme densamma därför likväl att gälla även andra lärargrupper, därest icke uttryckligt förbehåll intoges därom, att med avseende på andra anstalten tillhörande lärare än dövstumslärarna reglementets ursprungliga bestämmelser fortfarande skulle äga tillämplighet. Det är lätt att inse, att på sådant sätt bestämmelserna skulle bliva i högsta grad invecklade och svårhanterliga och för den med deras tillkomst obekante nästan obegripliga.

Av dessa skäl har jag funnit det oundgängligt, att därest, på sätt jag nyss förordat, förändringar i dövstumslärarnas pensioneringsvillkor genomföras, samtidigt därmed även en omarbetning av reglementet kommer till stånd. En sådan omarbetning borde avse att införa alla de för de olika delärgrupperna gällande bestämmelserna i reglementet, och det på sådant sätt, att den avhängighet mellan föreskrifterna för de olika delärgrupperna, som nu är rådande, försvunne. Ett förslag till nytt reglemente, byggt på nu angivna grunder, har också utarbetats inom ecklesiastikdepartementet med biträde av tillkallad sakkunnig person, verkställande direktören i folkskollärarnas pensionsinrättning C. Widström. Nämnda förslag är för närvarande föremål för ytterligare granskning och bearbetning.

Emellertid torde för genomförande av en sådan omarbetning av reglementet, som nu angivits, riksdagens medgivande böra utverkas. Då riksdagen år 1905 fattade beslut om pensionsanstaltens inrättande, godkände nämligen riksdagen enligt Kungl.

Maj:ts förslag såsom grunder för anstaltens inrättande till deras ordalydelse flera av de bestämmelser i reglementet, vilka skulle komma att beröras av den föreslagna omarbetningen därav.

Riksdagen, som med en oväsentlig jämkning av formell natur biföll samtliga Kungl. Maj:ts i förevarande proposition framställda förslag, har i skrivelse den 24 maj 1913 angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel rörande det ämne, varom nu är fråga, anfört:

På sätt departementschefen erinrat, har 1905 års riksdag, i sammanhang med beslutet om pensionsanstaltens inrättande, i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag godkänt ordalydelsen av de för anstalten gällande grunderna.

Kungl. Maj:t har nu ansett nödigt, att nytt reglemente utfärdas för pensionsanstalten, i vilket böra införas dels de nu föreslagna förändringarna, dels ock alla de för de olika delägargrupperna gällande bestämmelserna, och har Kungl. Maj:t begärt riksdagens medgivande att i det nya reglementet få vidtaga erforderliga ändringar i de av riksdagen godkända grunderna för pensionsanstaltens inrättande m. m. Då härmed icke torde avses annat än förändringar av rent redaktionell natur, har riksdagen ansett sig böra lämna Kungl. Maj:t ett dylikt medgivande.

Såsom nämndes i föredragande departementschefens nyss återgivna yttrande till statsrådsprotokollet den 21 februari 1913, förelåg vid tiden för här berörda propositions avlåtande till riksdagen ett förslag till nytt reglemente för pensionsanstalten, utarbetat inom ecklesiastikdepartementet med biträde av tillkallad sakkunnig person och byggt på de i samma anförande angivna grunderna. Sedan riksdagen, på sätt jag nu angivit, lämnat sitt medgivande till utfärdande av nytt reglemente, företogs nämnda förslag till ytterligare granskning och bearbetning. Det visade sig då, att ett genomförande av likformiga regler för samtliga pensionsanstaltens delägare icke på alla punkter var möjligt blott genom rent redaktionella ändringar av det hittillsvarande reglementets bestämmelser, utan skulle påkalla jämväl en eller annan förändring av saklig innebörd. I något fall syntes också olika meningar kunna uppstå om den rätta innebörden i de bestämmelser, som utfärdats vid de senare tillkomna delägargruppernas upptagande i pensionsanstalten. Skulle i dessa punkter nya bestämmelser kunna utfärdas, erfordrades följaktligen riksdagens medverkan.

Då det således var tydligt, att ärendet ånyo måste underställas riksdagens prövning, utfärdades för tillfället allenast kungliga kungörelser, varigenom de av riksdagen beslutade ändringarna i dövtummlärarnas pensioneringsvillkor samt beträffande folkhögskollärares m. fl. pensionsålder fastställdes. I övrigt överlämnades ärendet till pensionsanstaltens direktion för förnyad prövning, varvid direktionen anbefalldes att särskilt taga i övervägande, i vad mån riksdagens medverkan kunde vara erforderlig för

genomförande i görligaste mån av likformiga regler för samtliga pensionsanstaltens delägare.

Direktionen har den 22 november 1913 avgivit det infordrade yttrandet.

Det förutberörda förslaget till nytt reglemente torde såsom vägledande för uppfattningen av ärendet böra i avtryck som bilaga fogas till detta protokoll.

I det följande skall jag närmare redogöra för de bestämmelser i sagda förslag, vilka synas böra underställas riksdagens prövning, meddela vad direktionen därom anfört samt angiva den uppfattning, till vilken jag i varje särskild punkt kommit. De bestämmelser, som sålunda komma i betraktande, innehållas i § 5 mom. 3 samt §§ 11, 12 och 15 av förslaget.

§ 5 mom. 3.

§ 5 mom. 3. Åsyftade stadgande i § 5 mom. 3 av reglementsförslaget har följande lydelse:

Sedan rätt till delaktighet i pensionsanstalten erhållits för viss tjänst, må, så länge tjänsten fortfarande äger bestånd, *delaktigheten för densamma ej upphöra* eller det för tjänsten fastställda delaktighetsbeloppet nedsättas, utom i det fall att tjänst, som förut haft manlig innehavare, erhåller kvinnlig sådan och de i mom. 2 här ovan meddelade stadgandena för sådant fall föranleda lägre delaktighetsbelopp.

Stadgandet är avsett att motsvara första delen i den av riksdagen till sin ordalydelse fastställda § 3 mom. 2 av gällande reglemente, som lyder sålunda:

Sedan rätt till delaktighet i pensionsanstalten för viss tjänst erhållits, må det för tjänsten fastställda delaktighetsbeloppet sedermera icke kunna nedsättas, utom i det fall att tjänst, som förut haft manlig innehavare, erhåller kvinnlig sådan.

Genom de i förslaget tillagda orden: »delaktigheten för densamma ej upphöra», har man avsett att förebygga, att sedan delaktighet för viss tjänst erhållits, vederbörande godtyckligt skulle kunna upphöra med delaktigheten. Visserligen har man invänt, att en dylik eventualitet borde vara förebyggd redan genom nu gällande föreskrift, att det för viss tjänst fastställda delaktighetsbeloppet icke, utom i särskilt angivet fall, må kunna nedsättas; upphörande med delaktigheten kunde anses innebära detsamma som en nedsättning av delaktighetsbeloppet till 0. Att nuvarande bestämmelse icke i nämnda hänseende gör till fyllest framgår emellertid av vad den tillkallade sakkunnige därom anfört i sin motivering för förslaget:

Vad sistnämnda omständighet angår, har pensionsanstaltens direktion hyst den uppfattning, att grunderna för stadgandet i § 3 mom. 2 i det ursprungliga reglementet föranledde därtill, att dylikt godtyckligt upphörande med delaktighet ej borde medgivas. Att sådant ej heller kan vara avsett, torde kunna med säkerhet antagas, liksom det tydligen kan bliva ödesdigert för pensionsanstaltens ekonomi, om det skall stå vederbörande skolstyrelser fritt att efter behag förvärva och avsäga sig delaktighet för viss tjänst. I brist på uttryckligt stadgande i förevarande avseende kan dock sådant ej förhindras, vilket numera är konstaterat, sedan regeringsrätten i ett särskilt fall upphävt ett beslut, som direktionen med stöd av sin ovan angivna tolkning meddelat.

Direktionen har i sitt berörda yttrande den 22 november 1913 förklarat, att direktionen av skäl, som angivits i den sakkunniges nyss anförda motivering, ansåge nödigt, att en föreskrift av ifrågavarande innebörd meddelades samt att för sådant ändamål riksdagens medverkan torde erfordras.

Det synes mig tydligt, att den föreslagna bestämmelsen skulle komma att i någon mån begränsa den vederbörande skolstyrelser nu tillkommande rätt och förty icke kan införas i reglementet utan riksdagens medgivande.

Departementschefen.

Å andra sidan torde vara klart, att synnerligen starka skäl tala för förslaget genomförande. Frånsett att det sannolikt aldrig varit avsett, att skolstyrelserna skulle äga rätt att efter behag förvärva och avsäga sig delaktighet i pensionsanstalten för viss tjänst, skulle tydligen en sådan rätt kunna i betänklig grad förrycka dennas ekonomiska ställning och försätta densamma i ett osäkerhetstillstånd, som näppeligen kan vara lämpligt för dess utveckling och ej heller anses överensstämmande med god ordning. Jag vill således förorda, att § 5 i reglementet erhåller ett tillägg av här angivna innebörd.

Den begränsning i skolstyrelsernas rörelsefrihet, som skulle följa härav, synes mig icke ägnad att väcka några betänkligheter, då ju styrelserna i allt fall skulle bibehålla full frihet att indraga lärartjänster, som icke längre funnes behövlige.

§§ 11 och 12.

Vidare torde någon tveksamhet kunna uppstå beträffande avfattningen §§ 11 och 12 av de övergångsstadganden, som äro fogade till §§ 11 och 12 i reglementsförslaget. Nämnda stadganden motsvara övergångsstadgandena i §§ 8 och 9 av gällande reglemente, vilka stadganden avse att tillförsäkra sådan personal vid dövstumskolorna, som var anställd vid dövstumundervisning före skolornas omorganisation i enlighet med lagen om dövstumundervis-

ningen den 31 maj 1889, vissa lindringar i fråga om antalet erforderliga tjänstår för erhållande av respektive hel eller avkortad pension.

I reglementsförslaget hava berörda övergångsstadganden upptagits i det väsentliga oförändrade, men till desamma har i båda de §§, varom fråga är, fogats ett så lydande tillägg:

Vad i detta övergångsstadgande föreskrivits angående dövstumlärare skall äga motsvarande tillämpning å varje annan innehavare av i detta reglemente avsedd tjänst, som, innan pensionsanstalten börjat omfatta sådan tjänst, varit å densamma anställd.

Ifrågasätts kan nu, huruvida eller på vad sätt den föreskrift, som lämnats vid de nya delägargruppernas upptagande i anstalten, nämligen att sådant skulle ske »under iakttagande i tillämpliga delar av föreskrifterna i reglementet för dövstumlärnarnas pensionsanstalt», skall anses äga tillämplighet i avseende på ifrågavarande övergångsstadganden. Då rätten att mot ett ringare antal tjänstår erhålla pension beträffande dövstumlärare, vilka voro i tjänst vid anstaltens upprättande år 1905, begränsats till dem bland nämnda lärare, som voro anställda redan före dövstumundervisningens omorganisation genom 1889 års lagstiftning, alltså åtskilliga år före pensionsanstaltens tillkomst, synes det ej utan vidare klart, att liknande förmån är medgiven alla de lärare bland de i anstalten senare upptagna lärargrupperna, vilka voro i tjänst vid de tidpunkter, då anstalten började omfatta dessa grupper. Skulle full likformighet beträffande dövstumlärnarna och de senare tillkomna lärargrupperna åvägabringas, borde ju ifrågavarande rätt begränsas till dem bland sistnämnda lärare, vilka voro i tjänst 16 år före de tidpunkter, då desamma upptogos i pensionsanstalten. Slutligen synes jämväl den tolkningen vara möjlig, att för de senare i pensionsanstalten upptagna lärargrupperna överhuvud inga dylika gynnsammare övergångsbestämmelser skulle ifrågakomma.

Vid de utredningar och förhandlingar, som föregingo nämnda grupperns upptagande i pensionsanstalten, har ifrågavarande spörsmål icke berörts. Härifrån kan således icke hämtas stöd för ett omdöme i vare sig ena eller andra riktningen.

Pensionsanstaltens direktion har i sitt förutnämnda yttrande uttalat sig sålunda:

Beträffande härefter §§ 11 och 12 i förslaget till nytt reglemente, vilka motsvaras av §§ 8 och 9 i det gällande reglementet, innebär förslaget i denna del en nyhet så till vida, att det uttryckligen däri utsagts, att övergångsstadgandena under §§ 8 och 9 i reglementet skola äga analog tillämplighet på senare tillkomna delägargrupper. Då emellertid i de särskilda författningar, varigenom nämnda delägargrupper upptagits i pensionsanstalten, föreskrivits, att med avseende å dem skola i tillämpliga delar iakttagas föreskrifterna i reglementet för anstalten, och då nämnda övergångs-

stadganden, enligt direktionens förmenande, äro att hänföra till dylika »tillämpliga delar», lär den föreslagna nya föreskriften få anses, ej såsom någon nyhet i sak, utan endast såsom ett förtydligande av hittills gällande bestämmelser.

Till närmare utveckling härav får direktionen anföra följande:

Övergångsstadgandena under §§ 8 och 9 i pensionsreglementet hava enligt sin ordalydelse avseende endast å den vid tiden för pensionsanstaltens trädande i verksamhet tjänstgörande ordinarie dövstumlärarespersonal, som varit före dövstumskolornas omorganisation i enlighet med lagen den 31 maj 1889 anställd vid dövstumundervisning i sådan befattning, att för densamma får enligt reglementet räknas tjänstår. Denna begränsning torde finna sin förklaring i det förhållande, att pensionsrätt enligt reglementet över huvud taget tillförsäkrats endast den enligt nyssnämnda lag anställda dövstumlärarespersonal, vilken lag infört ordnade förhållanden med avseende å ifrågasvarande personals utbildning och antagande m. m. För personal, som tidigare anställts, erfordrades alltså särskilda undantagsbestämmelser.

Vad åter angår övriga i pensionsanstalten upptagna delägargrupper, är pensionsrätten beroende endast av vunnit anställning å tjänst med delaktighet i pensionsanstalten. Några allmänna regler för anställning, motsvarande dem för dövstumlärare gällande, äro ej här meddelade. Över huvud taget torde några mera ordnade förhållanden i avseende å ifrågasvarande lärarpersonals anställning ej hava inträtt förr än efter utfärdandet av de respektive författningar, genom vilka delaktighet i pensionsanstalten medgivits.

Det föreligger alltså, enligt direktionens åsikt, ingen anledning till annat antagande, än att dessa övergångsstadganden få analogt tillämpas även på andra delägare än dövstumlärare. Direktionen har också i ett par fall tilldelat pension i enlighet med en sådan tolkning av hithörande bestämmelser. Att en dylik analog tillämplighet är av behovet påkallad, i ty att delaktigheten eljest skulle för mången för närvarande anställd äldre tjänstinnehavare bliva värdelös, torde knappast behöva omnämnas.

Under de första åren, läroanstalter av en ny typ äro i verksamhet, och innan desamma hunnit att i ekonomiskt och andra hänseenden vinna full stadga, kunna i allmänhet icke så stränga fordringar uppställas beträffande lärarpersonalens kompetens, ålder vid anställningen m. m. Först småningom, i den mån anstalterna bliva mera utvecklade, kan ställningen härutinnan förbättras. Ett fullständigt ordnande av nämnda förhållanden plägar dock vanligen ej kunna komma till stånd, förrän anstalterna vunnit den utveckling och betydelse, att desamma bliva föremål för statens omvårdnad, och särskilt i och med det, att staten finner anledning omhändertaga lärarpersonalens pensionering. Då detta sker, skulle det tydligen innebära en stor obillighet, om man på den lärarpersonal, som blivit anställd under anstalternas första skede och som fått tjänstgöra under då rådande ogynnsammare förhållanden, ville tillämpa lika stränga villkor för pensions erhållande, som man anser sig kunna uppställa för den personal, vilken vinner anställning under ett senare för anstalterna gynnsammare skede. Till förmån för den tidigare anställda personalen pläga därför stadgas övergångsbestämmelser, vilka i ena eller andra

Departementschefen.

hänseendet innebära en lindring i de villkor, man för framtiden anser lämpliga och rättvisa. Nu förhåller det sig så, att beträffande dövstumläraryrkespersonalen mera ordnade förhållanden inträdde i och med 1889 års dövstumlagstiftning. Det var därför naturligt, att man år 1905 vid ordnandet av dövstumläraryrkespersonalens pensionering genom pensionsanstaltens upprättande inskränkte övergångsbestämmelsernas giltighet till den personal, som var anställd *före* nämnda lagstiftnings genomförande. Vad åter angår de sedermera i pensionsanstalten upptagna lärargrupperna, hava i fråga om dem några regler och bestämmelser icke av staten fastställts förrän i och med deras inträde i pensionsanstalten. Det synes då rimligt, att övergångsbestämmelserna beträffande dessa grupper komma att omfatta den personal, som vunnit anställning före nämnda tidpunkt. Kommer härtill, att denna uppfattning av bestämmelsernas innebörd redan vid ett par tillfällen vunnit tillämpning samt att de personer, saken närmast gäller, helt visst haft trygg förvisning om att få tillgodonjuta de förmåner, övergångsbestämmelserna ansetts innefatta, finner jag i likhet med direktionen fullgoda skäl tala för den meningen, att den i reglementsförslaget angivna och av direktionen redan tillämpade tolkningen är den, som bör komma till uttryck i det nya reglementet. Ehuru näppeligen något avgörande hinder härför torde innefattas i de riksdagens beslut, som avse detta spörsmål, synes mig dock, då nämnda beslut onekligen måste sägas vara behäftade med en viss otydlighet och då i allt fall framställning nu måste göras till riksdagen, hemställan böra ske om riksdagens bifall till förslaget även i denna del.

§ 15.

§ 15. Övergår jag så till § 15 av reglementsförslaget, är därvid att taga i betraktande den avfattning, som i mom. 1 givits åt föreskrifterna om beräkningen av tjänstår. De bestämmelser, som nu gälla för tjänstårsberäkning, äro i fråga om de olika delägargrupperna i pensionsanstalten följande:

Dövstumlärare får enligt § 12 i gällande reglemente räkna dels ordinarie tjänstgöring i lärarbefattning vid dövstumskola, med undantag för lärarbefattning i övningsämnen eller slöjd, dels ock tjänstgöring efter avslagd dövstumlärarexamen såsom extra ordinarie lärare vid dövstumskola med avdrag dock för de första fem åren.

Lärarpersonalen vid skolhemmet i Vänersborg för blinda dövstumma får räkna blott tjänstgöring vid nämnda anstalt med liknande inskränkning i fråga om extra ordinarie tjänstgöring som den nyss angivna.

Beträffande tjänstårsberäkningen för övriga i pensionsanstalten delaktiga lärargrupper, nämligen *lärarypersonalen vid folkhögskolorna, lärarna vid fristående, statsunderstödda lantmannaskolor, lärarypersonalen vid statsunderstödda sinnesslöanstalter samt lärarypersonalen vid statsunderstödda undervisningsanstalter för vanföra*, innehålla gällande kungörelser följande föreskrifter:

dels en till innebörden för dem alla gemensam, till ordalagen något växlande bestämmelse av innehåll, att för den tid, som infaller efter det dövstumläraernas pensionsanstalt börjat att omfatta även den lärargrupp, varom i varje fall är fråga, en lärare tillhörande nämnda grupp icke må räkna sig ett tjänstår till godo såsom ordinarie, med mindre han under detsamma varit i sådan egenskap anställd å tjänst med delaktighet i pensionsanstalten;

dels ock beträffande folkhögskollärare och lärare vid fristående statsunderstödda lantmannaskolor en bestämmelse, så lydande:

att pensionssökande må räkna sig till godo även den tid, han tjänstgjort, innan vederbörande kungörelse om lärargruppens delaktighet i pensionsanstalten trätt i kraft, dock med iakttagande av den i § 12 mom. 1 av reglementet för anstalten omförmälda inskränkning (avdrag för de första fem årens tjänstgöring såsom extra lärare efter avlagd vederbörlig examen); samt beträffande lärarypersonalen vid sinnesslöanstalter och vanföranstalter ett stadgande av innehåll:

att pensionssökande må räkna sig till godo även den tid, han eller hon tjänstgjort vid anstalten, innan vederbörande kungörelse om lärargruppens delaktighet i anstalten trätt i kraft; skolandet med avseende å rätt till pension tjänstår beräknas icke blott för tjänstgöring i ordinarie befattning vid vederbörande anstalt utan även för den tid utöver fem år, under vilken den pensionssökande varit anställd såsom extra lärare eller lärarinna vid sådan anstalt.

Nu återgivna föreskrifter synas lämna utrymme för olika tolkningar.

Möjligen äro bestämmelserna så att förstå, att jämväl för här ifrågasvarande lärargrupper liksom för dövstumlärare och lärarypersonalen vid skolhemmet i Vänersborg tjänstår får räknas blott för tjänstgöring vid läroanstalt av samma slag som den, vilken den pensionssökande tillhör vid avgången från tjänsten.

Bestämmelserna synas dock även kunna tolkas så, att skillnad göres mellan tjänstgöring, som fullgjorts, innan vederbörande lärargrupp upp-tagits i pensionsanstalten, och tjänstgöring, som fullgjorts efter nämnda tidpunkt. Beträffande det förra slaget av tjänstgöring skulle då bestämmelsernas innebörd vara den, att allenast sådan tjänstgöring får räknas,

vilken fullgjorts å den befattning, läraren vid inträdet i pensionsanstalten innehar, eller, vad angår tjänstgöring såsom extra lärare, å befattning vid läroanstalt av samma slag. I fråga om den tjänstgöring, som fullgjorts efter det vederbörande lärargrupp upptagits i pensionsanstalten, skulle genom ordalagen i den nyss återgivna, för samtliga här ifrågavarande lärargrupper gemensamma föreskriften rätt anses vara tillförsäkrad lärare tillhörande någon bland här berörda lärargrupper att tillgodoräkna sig icke blott tjänstgöring vid läroanstalt av samma slag som den, där han vid avskedstagandet är anställd, utan ock tjänstgöring såsom ordinarie vid läroanstalt av annat slag, som äger delaktighet i pensionsanstalten.

Enligt sist angivna tolkning av bestämmelserna skulle alltså en folkhögskollärare få räkna icke blott tjänstgöring vid folkhögskola utan även exempelvis tidigare fullgjord tjänstgöring som ordinarie lärare vid fristående, statsunderstödd lantmannaskola och tvärt om. Likaså skulle en dövstumslärare, som överginge till tjänst vid sinnesslöanstalt, få tillgodoräkna sig sin tjänstgöring vid dövstumskola.

De förut angivna bestämmelserna angående dövstumslärare och lärarpersonalen vid skolhemmet för blinda dövstumma lämna däremot icke rum för annan tolkning än den, att en dövstumslärare, som tidigare varit anställd vid skolhemmet för blinda dövstumma, icke skulle få räkna sistnämnda tjänstgöring och att förhållandet skulle bliva liknande med en lärare vid dövstumskola eller sinnesslöanstalt, som toge anställning vid skolhemmet för blinda dövstumma.

Att en olikformighet i villkor för de i pensionsanstalten delaktiga lärargrupperna icke varit avsedd synes sannolikt, och att den i varje fall icke bör bibehållas i ett nytt för samtliga delaktiga lärargrupper gemensamt reglemente är uppenbart.

I det föreliggande reglementsförslaget har olikformigheten undanröjts på det sätt, att all tjänstgöring vid läroanstalt, som tillhör pensionsanstalten, skulle få räknas för rätt till pension. Stadgandet har följande avfattning:

Tjänstår skall, med avseende å rätt till pension, beräknas icke blott för ordinarie tjänstgöring i sådan befattning, som i § 1 avses, utan även för den tid utöver fem år, under vilken den pensionssökande varit anställd vid undervisningsanstalt av ifrågavarande slag såsom vikarierande eller extra lärare.

Pensionsanstaltens direktion har i sitt förutberörda yttrande uttalat sig sålunda rörande ifrågavarande bestämmelse:

Angående slutligen § 15 i förslaget föranleda däri meddelade stadganden därtill, att rätt till tjänstårsberäkning för pension äger rum, även om den pensionssökande under olika perioder av sin tjänstgöring tillhört olika i pensionsanstalten upptagna del-

ägargrupper. Då en sådan rätt till tjänstårsberäkning synes böra medgivas men svårigen lär kunna härledas ur hittills meddelade stadganden, torde förslaget i denna del böra hänskjutas till riksdagen.

Jag delar direktionens mening, att avfattningen av nu ifrågavarande bestämmelse bör underställas riksdagens prövning.

Departement-
schefen.

Vad sakfrågan angår, kan den likformighet, som uppenbarligen bör i förevarande avseende genomföras, tydligen åstadkommas på två sätt: antingen därigenom, att folkhögskollärarna m. fl. berövas den rätt till tjänstårsberäkning, som enligt *ordalagen* i vederbörande författningar synes tillkomma dem, och härutinnan likställas med dövstumslärare m. fl., eller därigenom, att de sistnämnda få sin rätt till tjänstårsberäkning utsträckt i överensstämmelse med vad som enligt det nyss sagda skulle tillkomma de förra. Det synes mig uppenbart, att det senare av nämnda alternativ är att föredraga. Dels torde det vara förenat med starka betänkligheter att fråntaga vissa av pensionsanstaltens delägare en rätt, som möjligen blivit dem tillförsäkrad vid deras inträde i densamma, dels är det tydligt, att en begränsning av tjänstårsberäkningen enligt första alternativet skulle i åtskilliga fall kunna bli hinderlig för ett behövt och lämpligt utbyte av lärarkrafter, exempelvis mellan folkhögskola och fristående lantmannaskola eller mellan dövstumskola och arbetshemmet för blinda dövstamma.

Jag vill alltså förorda, att reglementet i denna punkt får en avfattning av det innehåll, som angives i det föreliggande förslaget.

På grund av vad nu anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

medgiva, att i nytt reglemente för dövstumslärarnas pensionsanstalt, upptagande de föreskrifter, som genom särskilda nådiga kungörelser meddelats beträffande vissa pensionsanstaltens delägare, må införas bestämmelser av innehåll,

att, sedan rätt till delaktighet i pensionsanstalten erhållits för viss tjänst, delaktigheten för densamma icke må upphöra, så länge tjänsten äger bestånd;

att de lindringar i fråga om villkoren för pensions erhållande, som genom särskilda övergångsstadganden i §§ 8 och 9 av gällande reglemente för pensionsanstalten äro medgivna vissa i anstalten delaktiga lärare vid dövstumskolorna, skola beträffande lärargrupp, som senare upptagits i pensionsanstalten, äga motsvarande tillämpning sålunda, att de gälla de tjänstinnehavare, vilka före

den tid, då pensionsanstalten börjat omfatta lärare av ifrågavarande grupp, voro anställda å tjänster, för vilka delaktighet vunnits i pensionsanstalten; samt

att som tjänstår för rätt till pension må, med de inskränkningar gällande föreskrifter innehålla, få räknas icke blott tjänstgöring vid läroanstalt av det slag, pensionssökande tillhör vid avgång från tjänsten, utan ock tjänstgöring vid annan läroanstalt å tjänst med delaktighet i pensionsanstalten.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i nåder lämna bifall; och skulle proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Holmström.

Bilaga.

Förslag

till

Kungl. Maj:ts förnyade nådiga reglemente för *dövstumläraarnas pensionsanstalt*; givet etc.

Vi Gustaf etc., göre veterligt: Sedan för beredande av pension åt dövstum-lärare upprättats en särskild pensionsinrättning, benämnd dövstumläraarnas pensionsanstalt, vilken enligt för densamma utfärdat nådigt reglemente den 30 augusti 1905 trätt i verksamhet med år 1906; sedan därefter genom nådiga kungörelser nedannämnda dagar medgivits delaktighet i berörda pensionsanstalt för vissa andra tjänst innehavare, nämligen den 28 juni 1907 för lärarpersonal vid skolhemmet i Vänersborg för blinda dövstumma och samma dag för lärarpersonal vid av staten understödda folkhögskolor och med dem förenade lantmannaskolor, allt från och med år 1908, den 11 juni 1909 för lärarpersonal vid fristående, statsunderstödda lantmannaskolor, räknat från och med år 1910, den 22 juni 1911 för lärarpersonal vid statsunderstödda sinnesslöanstalter, räknat från och med år 1912, samt slutligen den 10 juni 1912 för lärarpersonal vid statsunderstödda undervisningsanstalter för vanföra, räknat från och med år 1913; sedan vidare ändringar i vissa delar av ovannämnda pensionsreglemente av den 30 augusti 1905 vidtagits nämligen dels beträffande § 5 mom. 1 genom nådig kungörelse den 11 september 1909 och dels rörande § 29 genom nådig kungörelse den 22 december 1911; samt sedan slutligen riksdagen bifallit Vår framställning om viss förbättring av dövstum-läraarnas pensioner samt om sänkning av den för lärarpersonal vid folkhögskolor och lantmannaskolor hittills stadgade pensionsålder av 65 levnadsår till 60 år, hava Vi, som ansett lämpligt att låta i ett gemensamt pensionsreglemente sammanföra i ovan angivna reglemente och kungörelser meddelade särskilda föreskrifter med nödiga befunda ändringar och tillägg, funnit gott att, med upphävande av vad härutinnan förut stadgats, fastställa följande förnyade

R e g l e m e n t e

för

dövstumläraarnas pensionsanstalt.

Om pensionsanstaltens ändamål.

§ 1.

1. Pensionsanstalten avser beredande av pension åt följande ordinarie tjänst innehavare, nämligen:

a) manliga eller kvinnliga föreståndare och lärare vid de dövstumskolor, som i enlighet med lagen om dövstumundervisningen den 31 maj 1889 äro eller varda av

skoldistrikt inrättade, dock icke åt särskilda lärare eller lärarinnor i övningsämnen eller slöjd;

b) föreståndarinna och lärarinnor vid skolhemmet i Vänersborg för blinda dövstumma, slöjdlärarinnor däri inberäknade;

c) manliga föreståndare och lärare vid de av staten understödda folkhögskolorna — kvinnliga avdelningar däri inberäknade — och därmed förenade lantmannaskolor, ävensom vid fristående, statsunderstödda landtmannaskolor, dock icke åt särskilda lärare i övningsämnen eller slöjd;

d) manliga eller kvinnliga föreståndare och lärare vid de med statsmedel understödda sinnesslöanstalterna, slöjd- och handarbetslärare däri inberäknade;

e) föreståndarinnor samt manliga eller kvinnliga lärare vid de med statsmedel understödda undervisningsanstalterna för vanföra, slöjd- och handarbetslärare däri inberäknade.

2. Önskar styrelse för sådan enskild undervisningsanstalt, som avses uti nådiga kungörelsen den 5 juni 1896 angående anslag av allmänna medel till dövstumskoldistrikt, vilket till enskild undervisningsanstalt överlämnat sinnesslött dövstumt barn, att undervisningsanstaltens ordinarie lärarpersonal må beredas delaktighet i pensionsanstalten, äger nämnda styrelse i sådant hänseende göra ansökan hos Kungl. Maj:t, som därom förordnar.

§ 2.

I fråga om vad med ordinarie tjänst innehavare skall förstås, är, beträffande dövstumslärare, särskilt stadgat i lagen om dövstumundervisningen. Vad angår en var av övriga i § 1 omnämnda tjänst innehavare skall med ordinarie förstås sådan, som av vederbörande styrelse antagits för visst antal år i sänder eller tills vidare med ömsidig uppsägningsrätt.

§ 3.

Då i detta reglemente jämte »skoldistrikt» omnämnes »undervisningsanstalt», åsyftas med detta uttryck i pensionsanstalten delaktig, till distriktsdövstumskola ej hänförlig undervisningsanstalt.

Om kostnadernas bestridande.

§ 4.

De för pensionsanstaltens ändamål erforderliga kostnaderna bestridas genom avgifter av dels vederbörande skoldistrikt eller undervisningsanstalter, dels ock vederbörande tjänst innehavare samt genom fyllnadsbidrag av staten.

Om delaktighet i pensionsanstalten, skoldistriktens eller undervisningsanstalternas och lärarpersonalens avgifter samt sättet för dessas utgörande.

§ 5.

1. Skoldistrikt eller undervisningsanstalt må för varje sådan ordinarie tjänst, som i § 1 avses, vinna delaktighet i pensionsanstalten, därest det belopp, vartill avlöningen

i högsta lönegraden för tjänsten uppgår, värdet av bostad och bränsle eller ersättning därför häri icke inberäknat, utgör minst det här nedan i mom. 2 för den tjänst, varom är fråga, stadgade lägsta delaktighetsbeloppet. Därest avlöningen i högsta lönegraden överstiger nämnda belopp, må för pensions höjande vinnas delaktighet i pensionsanstalten för detta högre lönebelopp, dock ej överstigande det i berörda mom. 2 för ifrågavarande tjänst stadgade högsta delaktighetsbeloppet.

2. De här ovan i mom. 1 åsyftade delaktighetsbeloppen utgöra:

a) *Vid dövstumskolorna:*

för manlig föreståndare	lägst 3,200 kronor	och	högst 4,500 kronor
» kvinnlig »	» 1,600 »	»	» 3,000 »
» manlig lärare	» 1,600 »	»	» 3,000 »
» kvinnlig »	» 1,200 »	»	» 2,000 »

b) *Vid skolhemmet i Vänersborg för blinda dövstumma:*

för kvinnlig föreståndare	lägst 1,600 kronor	och	högst 2,000 kronor
» » lärare	» 1,200 »	»	» 1,600 »

c) *Vid folkhögskolor och med dem förenade eller fristående lantmannaskolor:*

för manlig föreståndare	lägst 3,200 kronor	och	högst 4,000 kronor
» » lärare	» 1,600 »	»	» 2,700 »

d) *Vid sinnesslöanstalter:*

I. Andra anstalter än arbetshem:

för manlig föreståndare	lägst 3,200 kronor	och	högst 4,000 kronor
» kvinnlig »	» 1,600 »	»	» 2,000 »
» manlig eller kvinnlig lärare	» 1,000 »	»	» 1,600 »

II. Arbetshem:

för manlig eller kvinnlig föreståndare	lägst 1,600 kronor	och	högst 2,000 kronor
» » » » lärare	» 1,000 »	»	» 1,600 »

e) *Vid undervisningsanstalter för vanföra:*

för kvinnlig föreståndare	lägst 1,600 kronor	och	högst 2,000 kronor
» manlig eller kvinnlig lärare	» 1,000 »	»	» 1,600 »

3. Sedan rätt till delaktighet i pensionsanstalten erhållits för viss tjänst, må, så länge tjänsten fortfarande äger bestånd, delaktigheten för densamma ej upphöra eller det för tjänsten fastställda delaktighetsbeloppet nedsättas, utom i det fall att tjänst, som förut haft manlig innehavare, erhåller kvinnlig sådan och de i mom. 2 här ovan meddelade stadgandena för sådant fall föranleda lägre delaktighetsbelopp.

För de tjänster vid dövstumskolorna, vilkas innehavare, sedan pensionsanstalten trätt i verksamhet, vägrat att ingå i pensionsanstalten, äger skoldistriktet ej vinna delaktighet, förr än dessa tjänster blivit besatta med nya innehavare. Sammaledes skall förhållas med de övriga under § 1 här ovan omförmälda tjänster, vilkas innehavare, sedan pensionsanstalten börjat omfatta sådana tjänster, vägrat att ingå i pensionsanstalten.

§ 6.

1. Såsom bidrag till bestridande av pensionsanstaltens utgifter erlägges en årlig avgift för varje i anstalten delaktig tjänst. Denna avgift, för vars betalande vederbörande skoldistrikt eller undervisningsanstalt skall ansvara, utgår, vare sig tjänsten under året är besatt eller ledig, med $7\frac{1}{2}$ procent av delaktighetsbeloppet, därav tjänstinnehavaren skall erlägga $2\frac{1}{2}$ procent av samma delaktighetsbelopp; ägande skolstyrelsen uttaga tjänstinnehavarens avgift genom avdrag å hans avlöning.

2. Då tjänst är ledig, vidkännes skoldistriktet eller undervisningsanstalten jämväl den avgift, som det eljest ålegat tjänstinnehavaren att erlägga.

Övergångsstadgande.

Därest tjänstinnehavare vid dövstumskola avgår från sin tjänst med rätt till pension inom tio år från det pensionsanstalten trätt i verksamhet, eller innehavare av annan i § 1 avsedd tjänst därifrån avgår inom tio år från det pensionsanstalten börjat omfatta sådant slag av tjänster, skall såväl skoldistriktet eller undervisningsanstalten som den pensionerade till pensionsanstalten erlägga en extra avgift, motsvarande skillnaden mellan de för tio år å envar av dem belöpande avgifterna för den tjänst, den pensionerade vid avgången innehade, och de avgifter, som av dem i och för samma tjänst i verkligheten utgjorts. Denna extra avgift uttages, intill dess densamma blivit pensionsanstalten till fullo gottgjord, sålunda, att av skoldistriktet eller undervisningsanstalten årligen erlägges ett belopp, motsvarande den avgift, som det eljest ålegat dem att för tjänsten betala, samt att å den del av pensionen, som under varje år till betalning först förfaller, avdrages ett belopp, motsvarande den avgift, som tjänstinnehavaren senast haft att årligen utgöra till pensionsanstalten. Dessa extra avgifter skola, därest pensionstagaren under tiden dör eller förlorar sin pensionsrätt, upphöra med den månad, varunder detta inträffat.

§ 7.

Varder sådan befattning, som i § 1 avses, indragen eller delaktighetsbeloppet för befattningen nedsatt, må för densamma erlagda pensionsavgifter icke återbetalas, ej heller upplupna, men oguldna sådana efterskänkas.

§ 8.

1. Före den 1 februari varje år skall pensionsanstaltens direktion översända dels till statskontoret summariska uppgifter å de pensionsavgifter, som för året skola av varje skoldistrikt eller undervisningsanstalt erläggas till pensionsanstalten, dels ock till vederbörande skolstyrelse specificerade förteckningar i nämnda hänseenden.

Statskontoret skall, efter mottagandet av nådiga breven om statsunderstöd åt skoldistriktet och undervisningsanstalterna, till direktionen från vederbörligt anslag utanordna de pensionsavgifter, som enligt nyssnämnda summariska uppgifter skola till pensionsanstalten utgöras, samt därefter avdraga motsvarande belopp vid utanordnande av statsunderstöden åt vederbörande skoldistrikt och undervisningsanstalter.

Därest undervisningsanstalt, för vars lärare pensionsavgift upptagits å nämnda förteckningar och av direktionen lyftats hos statskontoret, skulle finnas icke vara för året berättigad erhålla statsbidrag, skall direktionen på därom gjord anmälan genast till statskontoret återleverera beloppet och direkt från vederbörande skolstyrelse infordra samma pensionsavgift.

2. Beträffande sådan undervisningsanstalt, som omförmäles i § 1 mom. 2 av detta reglemente, ävensom skolhemmet i Vänersborg för blinda dövstumma skall pensionsanstaltens direktion före den 1 februari varje år (direkt) till undervisningsanstaltens styrelse meddela specificerad uppgift å de pensionsavgifter, som för året skola erläggas, varefter styrelsen har att före den 1 därpå följande april till direktionen insända sammanlagda avgiftsbeloppet för undervisningsanstalten.

Om rätt till pension och pensionens belopp.

§ 9.

Rätt till pension tillkommer under de villkor i övrigt, som detta reglemente bestämmer, var och en, som är ordinarie innehavare av tjänst, för vilken vunnits delaktighet i pensionsanstalten.

§ 10.

Pension är hel eller avkortad. *Hel pension* utgår med 75 procent av delaktighetsbeloppet; dock att, för andra delägare i pensionsanstalten än dövstumlärare, hel pension i intet fall får utgå med eller beräknas till högre belopp än 75 procent av vare sig delaktighetsbeloppet eller den lägsta kontanta avlöning, som den pensionsökande, utöver värdet av bostad och bränsle eller ersättning därför, åtnjutit under de före avskedstagandet senast förflutna tio tjänståren.

Avkortad pension bestämmes på sätt, som närmare angives i §§ 12 och 13.

§ 11.

För rätt till *hel pension* vid avgång från tjänst fordras att hava uppnått 60 levnadsår samt räkna 30 tjänstår, däraf för föreståndare minst 10 tjänstår som sådan.

Övergångsstadgande.

Till dem av den vid tiden för pensionsanstaltens trädande i verksamhet tjänstgörande ordinarie dövstumlärarespersonalen, vilka varit före skolornas omorganisation i enlighet med lagen den 31 maj 1889 anställda vid dövstumundervisning i sådan befattning, att de för densamma få, enligt detta reglemente, räkna tjänstår, utgår hel pen-

sion jämväl i det fall, att de uppnått minst 60 levnadsår och räkna minst 20 tjänstår, varav för föreståndare minst 8 tjänstår såsom sådan, samt summan av levnads- och tjänstår uppgår till minst 85.

Vad i detta övergångsstadgande föreskrivits angående dövstumlärare skall äga motsvarande tillämpning å varje annan innehavare av i detta reglemente avsedd tjänst, som, innan pensionsanstalten börjat omfatta sådan tjänst, varit å densamma anställd.

§ 12.

Anser vederbörande skolstyrelse, att föreståndare eller lärare på grund av försvagad hälsa, bristande syn eller hörsel eller annan liknande, oförvållad anledning icke vidare är fullt lämplig att sköta sin tjänst, vare efter uppnådda 25 tjänstår — varav för föreståndare minst 8 såsom sådan — manlig eller kvinnlig föreståndare eller manlig lärare, som fyllt 55 år, och kvinnlig lärare, som fyllt 50 år, berättigade att efter avgång från tjänsten erhålla *avkortad pension* till följande belopp för år, nämligen:

För manlig eller kvinnlig föreståndare eller manlig lärare, som fyllt:	För kvinnlig lärare, som fyllt:	Med procent av hel pension:
55 år	50 år	66
56 »	51 »	72
57 »	52 »	78
58 »	53 »	85
59 »	54 »	92

Övergångsstadgande.

Till dem av den vid tiden för pensionsanstalsens trädande i verksamhet tjänstgörande ordinarie dövstumlärapersonalen, vilka varit före skolornas omorganisation i enlighet med lagen den 31 maj 1889 anställda vid dövstumundervisning i sådan befattning, att de för densamma få enligt detta reglemente räkna tjänstår, skall i förevarande händelse utgå avkortad pension, jämväl då de räkna minst 20 tjänstår — varav för föreståndare minst 8 tjänstår såsom sådan — samt uppnått en levnadsålder, manlig eller kvinnlig föreståndare eller manlig lärare av minst 60 år och kvinnlig lärare av minst 55 år; skolandet denna pension utgå med följande belopp, nämligen:

För manlig eller kvinnlig föreståndare eller manlig lärare, vars sammanlagda levnads- och tjänstår utgöra:	För kvinnlig lärare, vars sammanlagda levnads- och tjänstår utgöra:	Med procent av hel pension:
80 år	75 år	66
81 »	76 »	72
82 »	77 »	78
83 »	78 »	85
84 »	79 »	92

Vad i detta övergångsstadgande föreskrivits angående dövstumlärare skall äga motsvarande tillämpning å varje annan innehavare av i detta reglemente avsedd tjänst, som, innan pensionsanstalten börjat omfatta sådan tjänst, varit å densamma anställd.

§ 13.

Tjänstinnehavare, som ej uppnått det för erhållande av hel eller sådan avkortad pension, som omförmåles i § 12, bestämda antalet levnads- och tjänstår, men som genom obotlig sjukdom blivit urståndsatt att vidare sköta sin tjänst, äger att, därest han räknar minst 10 tjänstår, varav för föreståndare minst 5 tjänstår såsom sådan, från pensionsanstalten erhålla årlig sjukpension till belopp av 45 procent av beloppet av hel pension.

§ 14.

Föreståndare, som vid avgång från tjänsten icke innehar det för erhållande av föreståndarpension bestämda antal tjänstår, men för övrigt är pensionsberättigad, skall njuta denna sin rätt till godo.

§ 15.

1. Tjänstår skall, med avseende å rätt till pension, beräknas icke blott för ordinarie tjänstgöring i sådan befattning, som i § 1 avses, utan även för den tid utöver fem år, under vilken den pensionssökande varit anställd vid undervisningsanstalt av ifrågavarande slag såsom vikarierande eller extra lärare.

För sådant tillgodoräknande av extra ordinarie anställning fordras i här nedan nämnda fall före anställningens början avlagd godkänd examen, nämligen för dövstumlärare föreskriven dövstumlärarexamen samt för lärare vid folkhögskolor och fristående statsunderstödda lantmannaskolor antingen akademisk examen eller ock avgångsexamen från teknisk högskola, skogsinstitut eller Alnarps eller Ultuna lantbruksinstitut.

2. För den tid, som infallit, sedan pensionsanstalten börjat omfatta visst slag av tjänster, må innehavare av sådan befattning ej räkna sig ett tjänstår till godo såsom ordinarie, med mindre han under detsamma varit i sådan egenskap anställd å tjänst med delaktighet i pensionsanstalten.

3. Av tjänstår, som pensionssökande äger beräkna, skola för erhållande av hel pension eller sådan avkortad pension, som omförmäles i § 12, minst 20 och för erhållande av sjukpension enligt § 13 minst 5 vara ordinarie tjänstår.

4. Med fullt tjänstår skall förstås:

beträffande lärarpersonal vid folkhögskolor samt lantmannaskolor en undervisningstid av minst tjugu veckor;

och beträffande övriga i detta pensionsreglemente avsedda tjänstinnehavare en undervisningstid av fyrtio veckor eller, därest vederbörande styrelse finner skäl medgiva inskränkning i undervisningstiden, minst 38 veckor.

Övergångsstadgande.

1. De av den vid tiden för pensionsanstaltens trädande i verksamhet tjänstgörande ordinarie dövstumläroverpersonalen, vilka varit före skolornas omorganisation i enlighet med lagen den 31 maj 1889 anställda vid dövstumskola, lydande under lands-ting, eller vid annan med statsmedel understödd dövstumskola eller vid av staten inrättad undervisningsanstalt för dövstamma, må jämväl för sådan tjänstgöring räkna ordinarie tjänstår, så framt det ej är uppenbart, att deras anställning vid sådan skola även efter dåvarande förhållanden varit att anse såsom extra ordinarie.

2. Därest tjänstinnehavare, som ovan i detta övergångsstadgande avses, sedermera vid omorganisationen till en början erbållit extra ordinarie befattning vid distrikts-skola och först senare, men före pensionsanstaltens trädande i verksamhet, vid sådan skola erbållit ordinarie anställning, må tjänstår räknas jämväl för den extra ordinarie tjänstgöringen under mellantiden.

3. Annan tjänstinnehavare än vid dövstumskola anställd föreståndare eller lärare må för pension räkna sig till godo även den tid, han tjänstgjort, innan pensionsanstalten börjat omfatta sådan tjänst, som av honom innehaves, dock med iakttagande av den i § 15 mom. 1 stadgade inskränkning.

§ 16.

1. Från tjänstetid, varå rätt till pension grundas, må avdrag ej ske för den tid, under vilken tjänstledighet åtnjutits. Dock bör den verkliga tjänstgöringen hava uppgått till mera än fyra femtedelar av den för pensions erhållande i varje fall bestämda tjänstetiden; skolande härvid icke föras tjänstinnehavaren till last tjänstledighet, som med behörig tillåtelse begagnats för utvidgande av den tjänstlediges insikter i yrket eller för att till följd av särskilt förordnande eller val bestrida allmänt uppdrag eller offentlig befattning.

2. Den, som för tjänstefel eller brott varit skild från utövandet av sin tjänst, får ej såsom tjänstetid beräkna den tid, under vilken han icke ägt att utöva tjänsten.

§ 17.

Om den, som börjat att uppbära pension från pensionsanstalten, ånyo mottager sådan ordinarie anställning, som i § 1 avses, skall under den tid, sådan befattning innehaves, pensionen, om den är större än den för befattningen åtnjutna kontanta lönen, minskas med ett däremot svarande belopp eller, om densamma understiger eller jämnt motsvarar nämnda lön, helt och hållet indragas. Kvarbliver han minst fem år i sådan tjänst, äge han, vid därefter erhållet avsked, undfå den större pension, vartill denna tjänst kan berättiga. I annat fall må han åter tillträda den förutvarande pensionen.

§ 18.

Den, som, innan han är till pension berättigad, erhåller avsked från sin tjänst, förlorar därigenom den pensionsrätt, som på grund av samma tjänst kunnat honom tillkomma. Tillträder han ånyo befattning med delaktighet i pensionsanstalten, beräknas den förra tjänstetiden honom till godo vid bestämmandet av pensionsbeloppet.

§ 19.

1. Tjänstinnehavare, som genom laga kraft ägande beslut dömts till avsättning eller förklarats till sådan påföljd förfallen, skall hava förverkat pensionsrätt.

2. Tjänstinnehavare, som för annan orsak, än som i mom. 1 avses — nämligen på grund av oskicklighet eller försumlighet i tjänsten eller ett olämpligt uppförande — varder av vederbörande styrelse efter föregången i dess protokoll intagen men fruktlös befunnen varning skild från sin tjänst, äge enahanda pensionsrätt, som tillkommit honom, i händelse han själv sökt att avgå från tjänsten.

3. Pensionstagare, som genom laga kraft ägande beslut dömts förlustig medborgerligt förtroende eller förklarats hava gjort sig till avsättning förfallen, skall hava förverkat två tredjedelar av pensionen.

§ 20.

Den, som under fem på varandra följande år ej uttagit sin pension, varde avförd från förteckningen å pensionstagare. Anmäler han sig sedermera, äge rätt till pension från början av månaden näst efter den, under vilken anmälningen skett, men ankomme det på pensionsanstaltens direktion, om och i vilken mån pension må till honom utbetalas för den förflutna tiden.

§ 21.

1. Pensionstagare, som bosätter sig å utrikes ort utan att därtill äga Kungl. Maj:ts tillstånd, förverkar därigenom pension för den tid, han är utrikes.

2. Varder pensionstagare främmande makts undersåte eller träder han utan Kungl. Maj:ts tillstånd i främmande stats tjänst, upphör rätten till pension.

§ 22.

1. Pension beräknas för fulla kalendermånader och vidtager med början av månaden näst efter den, med vilken lön upphört att åtnjutas.

2. Därest pensionsberättigad först efter avgången från tjänsten gör ansökan om pension, skall pensionen bestämmas till det belopp, som skolat vid avgången honom tillkomma. Därest ansökningen ingives till skolstyrelsen senare än ett år, efter det tjänsten frånträtts, skall pensionen utgå endast från början av månaden näst efter den, under vilken ansökningen ingivits.

3. Pension upphör att utgå med den kalendermånad, under vilken pensions-tagare avlidit eller pensionsrätt förlorats.

Om sättet huru pension sökes och tillägges.

§ 23.

Den, som önskar att från pensionsanstalten erhålla pension, skall till skolstyrelsen i det dövtumskoldistrikt eller, vad beträffar annan tjänstinnehavare än dövtumlärare, till styrelsen för den undervisningsanstalt, där han tjänstgör eller senast tjänstgjort, inlämna skriftlig, till pensionsanstaltens direktion ställd ansökning därom och därvid bifoga ålders- och frejdbevis i huvudskrift ävensom fullständig, med behöriga bilagor och påskrift av styrelsens ordförande styrkt tjänsteförteckning, upptagande såväl sökandens tjänstetid jämte uträkning av tjänståren, enligt bestämmelserna i § 15, som även under vilka tider han till äventyrs, på grund av sjukdom eller annan anledning, icke bestritt sin tjänst; åliggande det styrelsen att, efter granskning av handlingarna, desamma tillika med eget utlåtande till pensionsanstaltens direktion överända med begäran om dess beslut i fråga om sökandens rätt till pension.

§ 24.

1. Den, som söker pension jämlikt § 12, skall vid ansökningen förete uttrycklig tillstyrkan av skolstyrelsen, att han på grund av i nämnda paragraf uppgiven anledning må erhålla sådan pension.

2. Den, som söker pension jämlikt § 13, skall vid ansökningen foga dels intyg av legitimerad läkare om sjukdomens beskaffenhet och dess obotlighet, dels vederbörande skolstyrelsens vitsord, att sökanden är till vidare tjänstgöring oförmögen.

§ 25.

På pensionsanstaltens direktion ankomme att, vid fråga om pensions beviljande, från vederbörande infordra de upplysningar, som, utöver vad de till direktionen överlämnade handlingar innehålla, anses erforderliga för frågans fullständiga utredning och bedömande.

§ 26.

Sedan ansökning om pension blivit av direktionen prövad, skall underrättelse om beslutet genom skolstyrelsen meddelas sökanden och, om ansökningen blivit avslä-

gen eller icke i sin helhet bifallits, hänvisning därjämte lämnas sökanden att, i händelse av missnöje med beslutet, hos Kungl. Maj:t söka ändring däruti.

§ 27.

För den, som i behörig ordning blivit förklarad berättigad till pension, utfärde direktionen pensionsbrev, så snart intyg om avskedet jämte uppgift från skolstyrelsen om tiden, då lönen frånträdes, blivit förevisat; och varde pensionsbrevet översänt till skolstyrelsen för att genom dess försorg tillställas pensionstagaren.

§ 28.

I händelse pensionsbrev förkommer eller varder pensionstagare avhänt, bör denne på egen bekostnad låta i ett nummer av allmänna tidningarna kungöra dödandet av pensionsbrevet och inför pensionsanstaltens direktion förete detta tidningsnummer, varefter direktionen har att utfärda nytt pensionsbrev.

Om utbetalning av pension.

§ 29.

Pension utbetalas kvartalsvis i mars, juni, september och december månader. Därvid företes pensionsbrevet till anteckning å detsamma om utbetalningen, varjämte avlämnas frejdbewis och intyg, att pensionstagaren vid ingången av sista månaden i kvartalet ännu levde eller, i fall han dessförinnan avlidit, om dagen, då dödsfallet inträffade.

§ 30.

1. Utbetalning av pension verkställs av pensionsanstalten till pensionstagaren själv eller behörigen befullmäktigat ombud mot kvitto.

2. Är pensionstagare boende i landsorten, vare han berättigad att, efter hos direktionen gjord anmälan, innefattande uppgift om hans hemvist, få pensionen kostnadsfritt sig tillsänd med allmänna posten i rekommenderat eller assurerat brev; åliggande det dock pensionstagare, som vill komma i åtnjutande av sådan förmån, att för varje gång under rekommendation med allmänna posten till direktionen insända pensionsbrevet för påteckning tillika med de i § 29 omnämnda bevis och intyg jämte kvitto å pensionsbeloppet enligt av direktionen fastställt formulär.

§ 31.

Pension må ej för pensionstagares gäld tagas i mät.

Om pensionsanstaltens styrelse och förvaltning.

§ 32.

Dövstummlärarnas pensionsanstalt förvaltas av direktionen över folkskollärarnas pensionsinrättning under namn av direktionen över dövstummlärarnas pensionsansalt;

och gälle därvid tills vidare i tillämpliga delar och i avseende å alla de omständigheter, om vilka icke i detta reglemente finnes särskilt stadgat, enahanda föreskrifter, som enligt reglementet för folkskollärarnas pensionsinrättning äro givna för denna inrättning samt dess förvaltning.

§ 33.

1. Skoldistriktens eller undervisningsanstalternas och lärarpersonalens avgifter skola, i den mån de ej åtgå till årets utgifter, samlas till en fond, vilken göres räntebärande mot fullgod säkerhet.

2. Pensionsanstaltens alla utgifter skola bestridas i första rummet av avgifterna samt denna fonds avkastning och kapital, så att, först sedan fonden till fullo åtgått, staten skall tillskjuta erforderligt årligt fyllnadsbidrag.

§ 34.

1. Före den 1 oktober varje år skall direktionen till Kungl. Maj:t avgiva förslag å det fyllnadsbidrag av statsmedel, som anses böra i nästföljande statsreglering upptagas till bestridande av pensionsanstaltens utgifter under det år, samma statsreglering omfattar.

2. Det anvisade fyllnadsbidraget äger direktionen att i mån av behov lyfta i statskontoret.

§ 35.

Före den 15 januari varje år upprätte skolstyrelse i två exemplar en enligt av direktionen fastställt formulär avfattad uppgift å den enligt § 1 hithörande lärarpersonal, som under näst föregående år hos styrelsen varit i tjänst anställd, upptagande ålder, tjänstetid, undervisningstid under året m. m. samt dessutom för dem, som under året avgått från tjänst, tidpunkten för och anledningen till avgången. Av dessa exemplar skall det ena före nämnda dag insändas till pensionsanstaltens direktion och det andra förvaras hos skolstyrelsen. Genom pensionsanstaltens försorg skola dessa uppgifter ordnas och, där sådant på grund av särskilda omständigheter anses erforderligt, granskas samt därefter inom pensionsanstalten förvaras för att vid prövningen av rätt till pension vara att tillgå.

§ 36.

Över de av direktionen vidtagna beslut, som angå rättigheten till och villkoren för pensions åtnjutande, må den missnöjde hos Kungl. Maj:t anföra besvär, vilka skola vid talans förlust ingivas till ecklesiastikdepartementet sist innan klockan tolv å trettonde dagen efter erhållen del av beslutet. .

Om redovisning av pensionsanstaltens medel samt om räkenskapernas granskning.

§ 37.

Hos direktionen skall föras matrikel över samtliga pensionstagare med uppgift om deras födelseår och -dag samt de åt dem beviljade pensioner jämte hänvisning till

de beslut, på grund av vilka pension blivit var och en tillerkänd och pensionsbrev utfärdats. I denna matrikel skall jämväl antecknas tiden, då genom pensionstagares dödsfall eller av annan anledning pensionen upphört att utgå.

§ 38.

Direktionen åligger att för varje år låta upprätta och avsluta räkenskaper för pensionsanstalten samt desamma med tillhörande verifikationer för granskning till kamrarrätten ingiva före utgången av påföljande maj månad.

§ 39.

Efter årsräkenskapernas avslutande skall direktionen ofördröjligen till ekklesiastikdepartementet ingiva underdånig berättelse rörande pensionsanstaltens förvaltning under det föregående året jämte en tabellarisk översikt över dess tillgångar, inkomster och utgifter. Denna berättelse skall sedermera genom departementets försorg intagas uti allmänna tidningarna.
